

Tik bagāti Ziemassvētki kā nekad. Čekas maisi, jaunā valdība (kuru varbūt apstiprinās, bet varbūt arī ne), kā arī jaunais Veselības aprūpes finansēšanas likums, kas ir tikpat pārsteigumiem bagāts kā Čekas maisi. Un kā nu ne, ja pat Veselības ministrija pat nenojauš, cik cilvēku paliks ar minimālu veselības aprūpi, ministres Čakšas vārdiem runājot: pamata grozu. Skaitļi svārstās no 30000 līdz 200000 tūkstošiem, un tie ļauži, kas saņems tikai plāno grozu– ģimenes ārstu un neatliekamo palīdzību pat nenojauš– kurā e-veselības pusē viņi būs nostādīti. Tie ir individuālie uzņēmēji un pašnodarbinātie, mikrouzņēmēji un viņu darbinieki, mākslinieki, žurnālisti un citi, kas saņem galvenokārt honorārus par savu radošo darbu, lauku ļaudis, kas iztiku pelna, pārdodot pašu saražoto zemkopības produkciju.

Arī ar pamata un pilnā groza šķiršanu nebūt neiet viegli. Piemērs ir laboratoriskie izmeklējumi, kurus varbūt ģimenes ārsts diagnozes noteikšanai varbūt drīkstēs, bet varbūt arī nedrīkstēs nozīmēt. Tādā gadījumā ģimenes ārsta rīcībā paliek novērošanas spējas, paša rokas, tonometrs un fonendoskops. Pat Ministru kabineta noteikumu sastādītājiem pašiem nav skaidrs, kuras analīzes savam slimniekam– sociālā nodokļa nepietiekami maksājošam tukšā groza īpašniekam, drīkst vai nedrīkst nozīmēt ģimenes ārsts vai speciālists.

Par tiem, kam vēzis vai sirds slimība, it kā galvu nevajadzētu lauzīt– nozīmēt analīzes drīkst. Bet ko darīt astmas, diabēta vai artrīta pacientam?

Jautājums kļūst vēl interesantāks tālab, ka Veselības ministrija un Nacionālais Veselības dienests laboratorijām jau šobrīd ir parādā vairāk kā 1 miljonu eiro. Un tas notiek gadā, kad naudas medicīnai visai daudz ir nācis klāt

(
Veselības ministrijas budžets šogad ir pieaudzis par 194.035296 eiro, salīdzinot ar 2017. gadu)
, kad likums un Ministru kabineta noteikumi vēl neliek cilvēkus šķirot pēc viņu attiecībām ar sociālo nodokli.

Šā gada pēdējā mēnesī valsts apmaksātās kvotas lielākajās laboratorijās ir beigušās.

Valsts dienu no dienas iestieg lielākos parādos iestādēm par reāli padarītu darbu. Kā tas tā gadījās? Ļoti vienkārši – ministrija nolēma apmaksāt papildus vairāk nekā 100 000 speciālistu konsultāciju, bet izlēma, ka šīs konsultācijas būs labi vārdi un draudzīgi smaidi, precīza diagnoze no pirmā acu uzmetiena. Čakša izlēma laboratorisko pakalpojumu kvotu nepalielināt.

Diemžēl sasodītie speciālisti nesprata ministrijas viedo uzstādījumu – un ņēmās sūtīt pacientus uz laboratoriskiem izmeklējumiem. Viņi nevēlējās un vēl šobrīd nevēlas saprast, ka pacientiem, kas saņem valsts apmaksātās ārstu konsultācijas, operācijas un citus pakalpojumus, pēc Čakšas domām laboratoriski izmeklēties nevajag.

Dzīvē tas notiek tā – ārsts speciālists savu interesi apmierina un bioķīmiskās analīzes pasūta. Izmeklējamais materiāls tiek paņemts praksē, nevis laboratorijā, un nogādāts testēšanai, laboratorijai pacientu neredzot. Pacients, kā likums, jau ir veicis savu iemaksu par paraugu ņemšanu un serumu sagatavošanu (kas parasti sedz savu piekto vai desmito daļu izmeklējuma pašizmaksas). Savukārt laboratorijām kvotas vairs nav, un tām būtu jāvēsta: ņemiet savus stobriņus atpakaļ, pienāciet 2019. gadā! Ministru kabineta noteikumi neparedz jebkādu tiesisko regulējumu laboratorijas rīcībai ar jau paņemto materiālu pārsniegtās kvotas gadījumā. Laboratorijai nav ne pilnvaru, ne iespēju regulēt nosūtījumu plūsmu.

Laboratorijas speciālistiem nav tiesību lemt ģimenes ārstu vai speciālistu vietā – vai analīzes pacientam tiešām ir vitāli nepieciešamas. Pacienta veselības stāvokļa izvērtēšana, izmeklējumu nepieciešamības noteikšana, balstoties uz medicīniskajām indikācijām un klīniskajām vadlīnijām, ir ģimenes ārstu un sekundārās veselības aprūpes ārstu kompetence.

Kāpēc es visu to stāstu? Ja jau gadā, kad vēl Čakšas dubultgrozi vēl nav ieviesti, valsts kļūdījuses par miljonu un vēl mazliet, tad nākamgad kļūda būs vairāki miljoni. 2016. gadā Veselības ministrijas pieņemtais papildus kvotēšanas modelis laboratorijām ievērojami pasliktina Latvijas iedzīvotājiem veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un ir pretrunā pašiem Ministriju kabineta noteikumiem.

Ja laboratorijām NVD paliks parādā miljonu, tām nebūs resursu aparatūrai un ķīmijai, lai janvārī turpinātu savu darbu. Andas Čakšas vadībā mēs tuvojamies 1. janvārim, kad laboratoriskie

izmeklējumi būs ekskluzīvs maksas pakalpojums, kas nebūs ne pilnajā, ne pamata grozā. Un tas būs tikpat liels pārsteigums visiem slimniekiem kā ieraudzīt kaimiņu (savu, nevis politisko) čekas sarakstā, kas izvilks no maisa.

Vai nav jautri Ziemassvētki?

Pēteris Apinis, žurnāla „Latvijas Ārsts” galvenais redaktors